

Spor Eğitimi Alan Öğrencilerin Ahlaki Tutum Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Meliha UZUN^{1*}, Baki YILMAZ²

¹Şırnak Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü.
<https://orcid.org/0000-0002-1691-3504>

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Spor Bilimleri Bölümü.
<https://orcid.org/0000-0003-1415-0926>

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 07.12.2020

Kabul Tarihi: 29.12.2020

DOI: 10.30769/usbd.837016

Online Yayın Tarihi: 31.12.2020

Öz

Bu çalışmanın amacı, spor eğitimi alan öğrencilerin ahlaki tutum davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Toplam 521 üniversite öğrencisinin doldurmuş olduğu “Ahlaki Tutum Ölçeği” değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizlerinde bağımsız t test ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Öğrencilerin ahlaki olgunluk puanı kadınlarda 267,60; erkeklerde 273,25 ve ortalama olarak da 270,43 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyete göre ahlaki olgunluk puanları arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Spor eğitimi alan öğrenciler ile spor eğitimi almayan öğrencilerin ahlaki olgunluk puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spor eğitimi alan öğrencilerin bölümlere göre ahlaki olgunluk puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Yine, gelir durumuna göre ahlaki olgunluk puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Sonuç olarak öğrencilerin cinsiyet ve gelir durumuna göre ahlaki olgunluk düzeyleri değişmemiştir. Buna karşılık spor eğitimi alan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyi spor eğitimi almayan öğrencilerden daha iyi bulunmuştur. Spor eğitimi alan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyleri okudukları bölüme göre etkilenmemektedir. Spor eğitimi almayan öğrencilere de spor konusunda eğitim alma ve spor yapma fırsatları verilmelidir.

Anahtar kelimeler: Spor, üniversite öğrencisi, ahlaki olgunluk.

An Examination of the Moral Attitude Behaviors of Students in Sports Education in Terms of Some Variables

Abstract

The aim of this study is to examine the moral attitude behavior of students who receive sports education in terms of some variables. The Moral Attitude Scale filled out by a total of 521 university students was evaluated. Independent t test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used for statistical analysis. The moral maturity score of the students was found to be 267.60 for females, 273.25 for males and 270.43 on average. No statistically significant difference was found between the moral maturity scores of the students according to gender ($p>0.05$). A significant difference was found between the moral maturity scores of the students who received sports training and those who did not ($p<0.05$). No significant difference was found between the moral maturity scores of the students who received sports education according to the departments ($p>0.05$). Again, no significant difference was found between moral maturity scores according to income level ($p>0.05$). As a result, the moral maturity levels of the students did not change according to their gender and income. On the other hand, the moral maturity level of the students who received sports education was found to be better than the students who did not receive sports education. The moral maturity levels of students who receive sports training are not affected by the department they study. Students who do not have sports education should be given opportunities to receive training and exercise in sports.

Keywords: Sport, university student, moral maturity.

* **Sorumlu Yazar:** Meliha UZUN, **Eposta:** melihauzun16@gmail.com

GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlıktır ve toplumdaki diğer bireylerle daima etkileşim içindedir. Bu bağlamda hayatını idame ettirirken çevresiyle uyum içinde olma gereksinimi duymaktadır. Toplumsal açıdan insanların, bireysel özelliklerini daha iyi duruma getirmeleri günümüzde oldukça önem arz etmektedir. Bireylerin hem kendisi hem de çevredeki diğer bireylerle barışık özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. İlaveten, duygu-düşünce ve davranışlarına hakim olmaları da oldukça önemlidir. Fiziksel ve mental yönden de güçlü olmaları, bunu kontrol edebilmeleri de sosyal yaşamda daha ön planda yer edinebilecekleri hususunda onlara katkıda bulunmaktadır. Bu çerçevede incelendiğinde bedensel aktiviteler ile spor, birey üzerinde sadece fizyolojik açıdan değil aynı zamanda psikolojik yönden de gelişme sağlayacaktır (Şahin vd., 2012). Spor bir eğitim faaliyetidir ve bu sebeple ortak hedeflerin belirlenmesinde rol oynamaktadır. Ayrıca, hoşgörülü olabilmek ve sorumluluk duygusunu aşılabilme de sporun etkisi büyük öneme sahiptir. İlaveten, özgüven kazanma da ve bireyin kendini topluma ait hissetmesinde de katkısı vardır (Çiriş, 2014). Sağlıklı nesillerin ve toplumların var olmasında; kültürel ve ahlaki değerlerin bireyler tarafından kabul görmesi ve bireylerin bunu benimsemesi, yanı sıra bireyin üstüne düşen bazı görev ve mesuliyetleri yerine getirmesi gibi unsurlar etkili olmaktadır (Güngör, 2000).

Ahlak; bireylerin tutumları ve hareketlerini belirleyen kurallar ve kısıtlamalara ilaveten yapılan değerlendirmeler şeklinde ifade edilmektedir (Çoymak, 2015). Bu kavram fertlerin sosyal hareketleri ile bağlantılıdır. Bireyler arasındaki ilişki ve etkileşimlerle birlikte ortaya çıkar. İnsani ilişkileri düzene koyan kurallara ahlak kuralları denilebilir (Binbaşıoğlu, 2000). Ahlak, bireyin bir hedef doğrultusunda o amacına ulaşması için kendi irade ve isteği ile iyi hal ve davranışlarda bulunması, kötü davranışlardan kaçınması kapsamında bir düşünce ve inanç sistemi olarak tanımlanabilir (Aydın, 2010).

Ahlaki olgunluk; duygu, düşünce, tutum, davranış ve karar verme yönünden en mükemmel olma durumudur. İlaveten bu kavram, bireyin hislerine, düşüncelerine, kararlarına, tutumlarına ve davranışlarına yönelik en iyi durumu ifade eder. Her türlü ahlak dışılığı ise vicdanında hissedebilmeyi sağlar. Ahlaki olgunluğa erişmiş bir insanda olumlu özellikler gelişmiştir. Bunlar güvenilir, saygılı, adaletli, kendini kontrol edebilen, sorumluluk sahibi, empati kapasitesi gelişmiş olmasıdır (Kaya ve Aydın, 2011). Ahlaki değerlerin yerleşmesinde ve ferdin vicdani olarak iyi bir hal almasında ahlaki olgunluk kavramı önemli bir yer tutar (Yıldırım, 2016). Ahlaki olgunluk; ahlaki duygu, düşünce ve davranıştan oluşmaktadır. Bu bağlamda ahlaki davranış, duygu ve düşüncenin neticesi olarak, fertlerin ahlaki olgunluk durum ve düzeyleri şekillenmektedir (Lickona, 1991). Ahlaki olgunluk, toplumdaki fertlerin ahlaki gelişimin en üst seviyesi olarak kabul görülür (Sarıçam vd., 2014).

Sporda etik değerler sporda erdemlik tanımı içinde insanın evrensel ve olumlu değerlerini içerir. İnsanın olumlu sonuçlara ulaşması, insan olmanın en yüksek mertebesi olarak görülür (Yapan, 2007). Spor bir eğitim aracıdır ve toplumun tüm kesimleri bunu kullanmaktadır. Sporun olumlu katkılarını kazanabilmek ve verim elde edebilmek için bazı faktörler etkili olmaktadır. İlk çağlardan bu güne kadar bize gelen spor ahlakı, felsefi ilke ve kurallar bu bağlamda oldukça önemlidir. Bu kuralları benimseyip buna bağlı kalmak gerekmektedir. Spor

birçok kavramı içinde barındırmaktadır. Barış, stres, hukuk, hüzn, eşitlik, mutluluk, disiplin ve hoşgörü gibi birçok kavramı bünyesinde taşımaktadır. Sportif eylemlerin doğrudan ahlak ile ilgili olduğu söylenebilir. Bunun sebebi sporda bilhassa takım oyunları baz alındığında diğer bireylerle doğrudan ilişki söz konusudur. Bu bağlamda ahlakın; güzel, iyi ve olumlu davranışların isteyerek yapılması ve kötü tutum-davranışlardan sakınılması alışkanlığı olduğu söylenebilir (Akandere vd., 2009). Spor eğitimi alma ile ahlaki olgunluk düzeyi perspektifleri arasında pozitif yönde ilişkinin olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, öğrencilerin ahlaki tutumları üzerinde spor eğitiminin etkisinin araştırılmasıdır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, mevcut durumun belirlenmesi amacıyla betimsel tarama kullanılmıştır. Bu model araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanır. Herhangi bir şekilde değişiklik yapılmaz ve etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2007).

Çalışma Grubu

Çalışmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan toplam 521 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Basit tesadüfi örneklem tekniği kullanılarak çalışma grubu belirlenmiştir. Bu öğrencilerin 216'sı Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan, spor eğitim alan öğrencilerden oluşmaktadır. 305'i ise eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan, spor eğitimi almayan öğrencilerdir. Katılımcıların 236'sı kadın ve 285'i erkek öğrenciyi içermektedir. Katılımcılara demografik özelliklerin sorgulandığı anket formu ile Şengün ve Kaya'nın (2007) geliştirmiş olduğu "Ahlaki Olgunluk Ölçeği" uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Ahlaki Olgunluk Ölçeği: Şengün ve Kaya'nın (2007) geliştirmiş olduğu "Ahlaki Olgunluk Ölçeği" 66 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipindedir. Maddeler; "evet, her zaman (5 puan)", "çoğu zaman (4 puan)", "ara sıra (3 puan)", "çok nadir (2 puan)", "hayır, hiçbir zaman (1 puan)" olarak derecelenmektedir. Olumsuz maddeler kapsamında ise puanlama zıt yönde yapılır (1, 2, 3, 4 ve 5 şeklinde). Ölçekte 52 madde olumludur. 14 madde olumsuz olarak yer almaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 330 ve en düşük puan ise 66'dır. Bakıldığında; ölçekten yüksek puanın alınması ahlaki olgunluk düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Aksine alınan en düşük puan ise ahlaki olgunluk düzeyinin düşük olduğunun belirleyicisidir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS programında değerlendirilmiştir. Değişkenlerin normal dağılım sergileyip sergilemedikleri Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk istatistik yöntemleriyle belirlenmiş olup verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmalar; bağımsız t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin istatistiksel çözümlenmelerinde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak benimsenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde istatistiksel analizler neticesinde elde edilen verilere ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyete göre öğrencilerinin ahlaki puanların dağılımının karşılaştırılması

n=521	Sayı (N)	\bar{x}	SS	t testi
Kadın	236	267,60	30,87	-1,69
Erkek	285	273,25	31,15	

p>0,05

Öğrencilerin cinsiyete göre ahlaki olgunluk puanları arasında istatistiksel olarak bir fark bulunmamıştır (p>0,05), (Tablo 1).

Tablo 2. Spor Eğitimi alma durumuna göre ahlaki puanların dağılımı

n=521	Sayı (N)	\bar{x}	SS	t testi
Spor eğitimi alan öğrenciler	216	275,1	31,01	2,37*
Spor eğitimi almayan öğrenciler	305	265,75	29,75	

*p<0,05

Tablo 2'ye bakıldığında; Spor eğitimi alan öğrenciler ile almayanların ahlaki olgunluk puanları arasındaki farkın anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). Ahlaki olgunluk ölçeği, spor eğitimi alan ve almayan öğrenciler değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farkın spor eğitimi alan öğrenciler lehinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Spor Eğitimi alan öğrencilerin bölümlerine göre ahlaki olgunluk puanları

n=521	Sayı (N)	\bar{x}	SS	F
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	64	271,05	30,27	
Antrenörlük	55	270,87	30,14	1,02
Spor Yöneticiliği	53	269,93	29,36	
Rekreasyon	44	269,86	29,16	

p>0,05

Ahlaki olgunluk puanları spor eğitimi alan öğrencilerin bölümlerine göre incelenmiş olup herhangi bir farka rastlanmamıştır (p>0,05), (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin gelir durumuna göre ahlaki puan dağılımı

n=521	Sayı (N)	\bar{x}	SS	F
300-900 TL	134	268,9	29,53	
901-1500 TL	187	267,58	26,69	1,35
1501-2100 TL	133	269,39	33,11	
2101 TL veya üzeri	67	275,83	30,07	
Toplam	521	270,43	30,16	

p>0,05

Tablo 4 incelendiğinde; öğrencilerin gelir durumlarına göre ahlaki olgunluk puanları arasında herhangi bir fark saptanmamıştır (p>0,05).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye’de yapılan bazı çalışmalarda ahlaki olgunluk puanları birbirine yakın bulunmuştur. Yamaner ve diğerleri (2018) çalışmalarında, üniversite düzeyinde öğrencilerde ahlaki olgunluk puanlarını ortalama 268,16 puan bulmuşlardır. Lise öğrencilerinde yapılan bir diğer araştırmada da ahlaki olgunluk puan ortalaması 273,11 olarak belirlenmiştir (Şengün ve Kaya, 2007). Bu çalışmada ise ahlaki olgunluk puanı kadınlarda 267,60 ve erkeklerde 273,25 olarak tespit edilmiştir. Ortalama olarak bakıldığında da ahlaki olgunluk puanı 270,43 olarak bulunmuştur. Ahlaki olgunluk puanı en yüksek 330 olarak belirtilmiştir (Şengün ve Kaya, 2007). Bu puanlamaya göre öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının iyi seviyede olduğu söylenebilir.

Yıldırım (2016) çalışmasında kadınların ahlaki tutum puan ortalamalarını erkeklerden düşük olmakla beraber tutum puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediğini belirlemiştir. Yine, Efek ve diğerleri (2018) yapmış oldukları araştırmada, ahlaki olgunluk puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Ayrıca bazı çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Aydın, 2011; Cesur ve Küyel, 2010; Jankowski, 2002). Yamaner ve diğerleri (2018) çalışmalarında cinsiyet değişkenine ahlaki olgunluk puanlarını incelemiştir. Buna göre, spor eğitimi alan öğrencilerin puanları kadınlarda erkeklere oranla biraz düşüktür. Aralarındaki bu farkın ise anlamsız bulunduğu belirtilmiştir. Yine bir diğer araştırmada, kadın ve erkek öğretmen adaylarının benzer ahlaki olgunluk düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. İlaveten, farkın anlamlı şekilde olmadığı belirtilmiştir (Çekin, 2013). Kaya ve Aydın (2011) bulgularında cinsiyete göre; ahlaki tutum, değer ve olgunluk düzeyinin anlamlı düzeyde farklılaştığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Evli (2018) tarafından yapılan araştırmada da, ahlaki olgunluk düzeylerinin cinsiyet grubuna göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda erkek katılımcıların ahlaki olgunluk düzeylerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin ahlaki olgunluk puanları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, farkın istatistiksel olarak önem arz etmediği görülmektedir ($p>0,05$). Çalışmamızın bulguları bazı çalışmalara benzer iken bazılarında zıttı yönde çıkmıştır. Bu benzerlik ve zıtlık araştırılan grupların farklılığından kaynaklanabilir. İlaveten, spor eğitimi alma durumlarına da bağlı olabilir.

Alan yazında yer alan çalışmalarda sportif aktivitelere düzenli olarak katılımın ahlaki özelliklerin gelişimine olumlu etkisinin olduğu belirtilmiştir (Woods, 2011). Sporun ahlaki karar alma becerisi üzerine olumlu etkileri olduğu ileri sürülmüştür (Gürpınar, 2014). Zengin ahlaki değerlerin bireylere aktarılmasının önemli bir yolu da spor olarak ifade edilebilir. Sporun, bireylerin ahlaki olgunluk ve sorumluluk düzeylerini olumlu yönde etkilediğini ifade eden çeşitli araştırmalardan birinde Kelinske ve diğerleri (2001), spor yapan kadınların ahlaki olgunluk ve sosyalleşme gibi konularda kendilerini erkeklerle aynı avantajlara sahip olarak gördüklerini ifade etmektedir. Akandere ve diğerleri (2009), ortaokul öğrencileri üzerine yaptıkları araştırmada, spor yapan öğrencilerin ahlaki yargı düzeylerinin yapmayanlara göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Bu çerçevede incelendiğinde, sporun ahlaki yargı durumunda pozitif bir unsur olduğunu belirtmişlerdir. Yanı sıra, spor yapan kız öğrencilerin ahlaki yargı düzeyleri erkeklere oranla daha yüksektir. Bu çalışmada, spor eğitimi alan ile almayan öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarındaki farkın anlamlı düzeyde olduğu

belirlenmiştir ($p < 0,05$). Ahlaki olgunluk ölçeği, spor eğitimi alan ve almayan öğrenciler değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farkın spor eğitimi alan öğrenciler lehinde olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin ahlaki tutumları üzerinde, spor yapmanın ve aktif olmanın önemli bir role sahip olduğu düşünülebilir.

Evli (2018) çalışmasında katılımcıların, ahlaki olgunluk düzeyleri açısından gelir durumuna göre farklılığının anlamlı olduğunu belirtmiştir. Başka bir çalışmada da benzer sonuç elde edilmiş olup, gelir durumu bağlamında ahlaki olgunluk puanlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Yıldırım, 2016). Yine bir diğer araştırmada, öğrencilerin ahlaki tutum puanları aylık gelir değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (Yamaner vd., 2018). Bakioğlu (2013), üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmada ahlaki olgunluk düzeyi ile gelir durumu değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı ifade etmiştir. Başka bir çalışmada ise benzer olarak Seydoğulları (2008), lise öğrencilerinin ahlaki yargı düzeyleri ile ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu verilerden farklı olarak Gümüş (2015) yaptığı araştırmada gelir düzeyi azalan öğrencilerde ahlaki olgunluğun arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada da öğrencilerin gelir düzeyi değişkenine göre ahlaki olgunluk puanları arasındaki farkın önemli olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Bu durumlar sosyo-ekonomik faktörün ahlaki tutum üzerinde tek başına yeterli ve önemli bir etkisi olmamasına bağlanabilir. Çünkü ahlaki tutumda hem sosyo-ekonomik yapı etkendir hem de sosyo-kültürel unsur büyük önem arz etmektedir (Yamaner vd., 2018). Bayburtlu (2017) toplulukları ifade eden en önemli unsurlardan birinin kültür olduğunu belirtmiştir. Bireylerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan üst düzeyde imkanlara sahip olmaları, onları aynı zamanda ahlaki yönden de daha güçlü kılacaktır (Hatunoğlu vd., 2012). Bu çalışma Yıldırım ile Yamaner ve diğerlerinin çalışmalarına benzer sonuçlar göstermiştir.

Sonuç olarak; spor eğitimi alan öğrencilerin ahlaki tutum davranışlarının bazı faktörlere bağlı olarak değişmediği görülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin cinsiyet ve gelir durumu açısından ahlaki olgunluk düzeyleri etkilenmemiştir. İlaveten, okudukları bölümünde ahlaki tutum davranışları üzerinde bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin ahlaki yargıları üzerinde spor eğitimi almanın önemli bir unsur olduğunu söylemek kuşkusuz doğrudur. Spor eğitimi alan öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyi almayan öğrencilerden daha iyi düzeydedir. Ahlaki tutum yargısı açısından spor yapan öğrencilerin daha iyi durumda oldukları görülmektedir. Bu durum sporun ahlaki tutum üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunun bir göstergesidir. Spor eğitimi almayan öğrencilere de spor konusunda eğitim alma, spor yapma fırsatları verme ve sportif etkinliklere teşvik edici programlar düzenlenmelidir.

Yayın Etiği: Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “*Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKLAR

- Akandere, M., Baştuğ, G., & Güler, E. D. (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 59-68.
- Aydın, M. Z. (2010). *Ailede ahlak eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Aydın, Z. (2011). *Üniversite öğrencilerinin empati becerileri, kişilik özellikleri ve anneden algıladıkları çocuk yetiştirme stilleri ile ahlaki muhakeme düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Bakioğlu, F. (2013). *Kültürlerarası tolerans ile ahlaki olgunluk arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat.
- Bayburtlu, A. S. (2017). Kültür, etnomüzikoloji ve müzikoloji ilişkisi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(1), 77-87.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Ailede ve okulda eğitim sorunları*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Cesur, S., & Küyel, N. (2010). Ebeveyn tutumları ve gençlerin ahlaki muhakeme ve ahlaki yönelimleri arasındaki ilişkiler. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 29, 91-120.
- Çekin, A. (2013). Öğretmen adaylarının ahlaki olgunluk düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 1035-1048.
- Çiriş, V. (2014). *Spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması*. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Çoymak, H. G. (2015). *Okullar arası müsabakalara katılan 12-14 yaş grubu öğrencilerin ahlaki tutumlarının incelenmesi*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Burdur.
- Efek, E., Sivrikaya, Ö., & Sadık, R. (2018). Spor bilimleri alanında okuyan üniversite öğrencilerinin ahlaki gelişim düzeyleriyle spor tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(29), 3895-3903. DOI: 10.26450/jshsr.828.
- Evli, F. (2018). *Üniversite takımlarında farklı branşlardaki sporcuların ahlaki olgunluk ve sosyal bütünleşme düzeyleri*. Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Çorum.
- Gümüş, E. (2015). *Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına göre ortaokul öğrencilerinin ahlaki gelişim düzeyi ile cinsiyet rollerinin incelenmesi*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Güngör, E. (2000). *Ahlak psikolojisi ve sosyal ahlak*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.
- Gürpınar, B. (2014). Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeğinin türk kültürüne uyarlanması: bir türk örneğinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 405-412. DOI: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3643>.
- Hatunoğlu, A., Halmatov, M. & Hatunoğlu, B. Y. (2012). Ailelerin sosyo ekonomik düzeylerine göre okul öncesi dönemdeki çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin incelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 32(3), 1-15.
- Jankowski, H. (2002). *Moral reasoning and its relationship to parenting style, religious comminment and gender*. Kean University, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, United States.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi (17. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, M. & Aydın, C. (2011). Üniversite öğrencilerinin dini inanç ile ahlaki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30, 15-42.
- Kelinske, B., Mayer, b.W., & Chen, K. L. (2001). Perceived benefits from participation in sports: a gender study. *Women in Management* 16(2), 75-84. DOI: 10.1108/09649420110386601.

- Lickona, Thomas E. (1991). *Educating for character: how our schools can teach respect and responsibility*. New York: Bantam Boks.
- Sarıçam, H., Çelik, İ., Arıcı, N., & Kaya, M. M. (2014). Ergenlerde insani değerler ve ahlaki olgunluk arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 1325-1342. DOI: 10.14687/ijhs.v11i1.2888.
- Seydooğulları, Ü. S. (2008). *Demokratik ve otoriter ana baba tutumlarının lisede öğrenim gören öğrencilerin ahlaki yargı yeteneğine etkisi*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Şahin, M., Yetim, A. Z., & Çelik, A. (2012). Psikolojik sağlamlığın gelişiminde koruyucu bir faktör olarak spor ve fiziksel aktivite. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 373-380. DOI:10.9761/JASSS_405.
- Şengün, M., & Kaya, M. (2007). Ahlaki olgunluk ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24(24-25), 51-64. DOI:10.17120/OMUIFD.36247.
- Woods, R. (2011). *Social issues in sport 2nd*. ABD: Human Kinetics.
- Yamaner, F., İmamoğlu, O., Yamaner, E., & Keskin, E. Ç. (2018). Investigation of the moral attitudes of students who are taking sports training. *The Journal of Kesit Academy*, 4(13), 251-257. DOI: <http://dx.doi.org/10.18020/kesit.1273>.
- Yapan, M. T. (2007). *Spor ahlakı*. Gaziantep: Merkez Ofset.
- Yıldırım, Ş. (2016). *Spor merkezlerine gelenlerin ahlaki tutum farklarının incelenmesi*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Burdur.

